

Vicent Andrés Estellés

Animal de records

(Memòries)

TEXTURES

edicions
bromera

DEMÀ SERÀ UNA CANÇÓ

Ab dol, ab gauig, ab mal, ab sanitat

PERE MARCH

Animal de records, lent i trist animal,
ja no vius, sols recordes. Ja no vius, sols recordes
haver viscut alguna volta en alguna banda.
Felicitat suprema, l'hora d'escriure els versos.
No els versos estellats, apressats, que escrivies,
sinó els versos solemnes –solemnes?– del record.
Et permets recordar amb un paisatge i tot:
les butaques del cine, el film que es projectava,
del que no vàreu fer gens de cas, està clar;
i evoques l'Albereda, les granotes del riu,
les carcasses obrint-se en el cel de la fira,
tota València en flames la nit de Sant Josep
mentre féieu l'amor en aquella terrassa.
Animal de records, lent i trist animal,
ara evoques i penses la carn fresca i suau
per on les teues mans o els teus besos anaven,
la glòria d'unes teles alegres i lleugeres,
els cavallons de teules rovellades, la brossa
que creixia, adorable, de sobte, entre unes teules.
Animal de records, lent i trist animal.

VICENT ANDRÉS ESTELLÉS, *Llibre de meravelles*

TRACTAT DE LES MADUIXES
Memòries, 1

L'ociós lector potser mirarà aquest volum i llegirà el títol que he hagut de posar-li. Potser, aleshores, l'ociós lector pensarà que es tracta d'un volum d'hortofructicultura, o de fructicultura. Anirà errat, i ho dic perquè les pàgines que segueixen no contenen cap promptuari o recepta per a la preparació o cria de les maduixes. És un títol distret, vague, que m'ha divertit de posar a aquests papers, on, cas de parlar-s'hi d'alguna cosa, es tracta de la meua crònica personal, d'una sèrie capriciosa, vària, de les meues memòries, les meues amistats, açò i allò, tot barrejat d'una manera que voldria ser amena. Açò de l'amenitat, m'ho formule ara, quan ja duc trenta o quaranta folis escrits. Aquest advertiment potser no seria necessari; però, en tot cas, pot resultar útil i evitar més d'una confusió. No s'hi tracta, doncs, al *Tractat de les maduixes*, de cap mètode per a la producció multitudinària ni primària de les maduixes. Escrit açò, canvie foli.

Libre I

De vegades, aquests dies, pense que jo ja he viscut; que jo ja he viscut massa, vull dir. No exactament; molta gent, en aquest temps, a la meua edat, gaudeix de la consideració de jove: és jove. Tampoc no és que jo haja viscut molt. He arribat a una edat, amb una criminal vaguetat –això que hom en diu una «certa edat»–, o a una situació laboral anormal que el meu pare no va conèixer, i la veia arribar amb una vaga il·lusió: la jubilació. Jo espere, ara, ancorat per la malaltia, que un dia d'aquests m'arribe per correu certificat, amb els segells corresponents, la jubilació per invalidesa permanent. Vull dir que, si de cas, m'he d'anar avesant a la nova situació. Em sorprenc a mi mateix, de vegades, enyorant, recordant, inquirint absurdes coses familiars. La meua dona acudeix, sol·lícita, al meu desfici, i em proposa una partida de cartes o de parxís. O bé arriba a casa, com a deshora sempre, algun amic, alguna amiga, i em diuen, em narren coses desagradables i fatals: em troben millor, tinc millor aspecte... La veritat, l'amarga i nefasta veritat, me la calle per a mi sol. Darrere els vidres, mire els llums encesos dels pisos d'enfront.

Vaig nàixer en un poble, Burjassot, més aviat petit, d'una abundant demografia i situat molt a prop de València –cosa de quatre o cinc quilòmetres–. El camí que, des de València, va a Burjassot, sembla que el va inaugurar, quan era governador civil de València, el senyor Ramón de Campoamor, el poeta asturià. El camí tenia abans en sortir de València, l'encant, a mà esquerra, d'un lloc dit La Parreta i els seus pintorescos voltants, on anaven de xala personatges d'Escalante, i on Blasco Ibáñez va localitzar algun dinar de «valents», de «guapos», d'algun conte seu; més endavant, i pujant a Burjassot, hi ha un altre lloc per a mi memorable, no sé ben bé per què: casa La Conilla, una alqueria com n'hi havia tantes a la nostra horta, encara fins fa pocs anys, potser més atapeïda d'arbres i de parres i flors, amb una séquia; i entre La Parreta, amb el Molí de l'Esperança situat un poc abans, i casa La Conilla, hi havia una altra casa a mà esquerra, una casa que feia olor de vi, de cuiros i bocois, casa El Quinto; no era –aquest «quinto»– precisament el cinquè, sinó que probablement feia al·lusió a la cosa militar: el Quinto, molt engreixat, i gran, i amb dolors innombrables de reuma, el varen matar, una nit d'hivern, uns atracadors a la mateixa tenda; uns dies després, a Paterna, varen afusellar un causant de la seua mort. Després, arribant a Burjassot, remuntava una mica la carretera, i eren, altra vegada, les imminències de la Reial Séquia de Montcada, dels canyars, dels pins de la devesa, de l'amable arquitectura parroquial, de la plaça del Pou...

He viscut la meua infantesa a tres cases de la darrera porció del carrer de l'Obispo Muñoz, abans carrer Nou: aquella que va des de la carretera de Llúria –o, com sembla que li varen posar de nom, en acabar la guerra, carrer de Navarra– fins al mateix ajuntament: al número 82, un primer pis, on vaig nàixer; després, la planta baixa del número 78; i finalment, en vespres o en plena guerra civil, enfront, al número 97, també la planta baixa, que havia estat, abans, col·legi d'una certa anomenada, dirigit per una estranya senyora Eulàlia, amb una germana seua, i, més tard, residència d'una tenebrosa família, la qual freqüentava bastant un orb del meu poble, Vicentet, el de la Pinzell, una dona que venia caragols, al mercat, i que, un dia, anant justament al mercat per la voravia d'enfront del forn del Nadalet, va veure, a terra, un tros de cervell del meu avi. Després, en haver-me casat, vaig viure, primerament, en un pis vell i gran del carrer del Maestro Lope; i després, en un altre del carrer de Josep Carsí, que ha estat la meua última vivenda al poble. En total, cinc cases. Totes les he estimades pregonament, però les que recorde més sovint, ara, en arribar a les darreries de la meua vida, són la cuina amb un petit finestró, una gran sala del pis on vaig nàixer, i un racó, davant el menjador, de la casa següent, on el meu pare buidava els seus sacs de brossa diaris: la humitat pujava, com una parra boja, per la paret: jo tenia, en una capsa de sabates, cucs de seda. Després, per motivacions biogràfiques, em pense, més que res, estime, ja en el record, la casa del carrer del Maestro Lope, perquè, vivint allí, vaig caure malalt de les cames, i, des del llit, veia despenjar-se,

a la meua esquerra, els terrats, les teulades, els comuns del meu poble, i escoltava, de tant en tant, el rellotge municipal i la campana de l'ermita de Sant Roc.

No recorde ben bé en quin moment de la meua vida vaig començar a fer petits encàrrecs de la meua mare; si vivíem al número 82, al 78 o al 97. El cert és que la meua mare m'enviava, de vegades, a comprar qualsevol cosa a la botigueta de la cantonada, i més endavant a la botiga del carrer del Tramvia. Però recorde que, petit encara, cada nit m'enviava a comprar «vuit aguiletes de pernil» a la botiga de Fabián, un senyor de Terol que vaig tardar bastant a saber que era família, llunyanament, de la meua mare, per part de la seua dona. Després es varen barallar, la meua mare i la dona de Fabián, i vaig anar a comprar «vuit aguiletes de pernil» a la tenda «del bou», al carrer del Tramvia. Es deia tenda «del bou» perquè hi havia un cap de bou dissecat a la paret. Aquesta tenda era regentada per Pepet, al qual acompanyava, de vegades, una germana seua.